

LAPSELE VAJALIKU TOE VÄLJASELGITAMINE JA RAKENDAMINE

TUGISPETSIALISTID MEIE LASTEAIAS

- **Haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija (HEVKO)** toetab ja juhendab õpetajat lapse esmase toe kavandamisel, nõustab vanemaid ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, lasteaias pakutavate lapse arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning põhikooli ülemineku toetamiseks.
- **Logopeed** on tugispetsialist, kelle töö on lapse kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine, kujundamine ja/või taastamine ning häire ennetamine.
- **Eripedagoog** on tugispetsialist, kelle tegevuse eesmärk on eakaaslastest eristuva lapse arengu toetamine ja suunamine, arvestades õppekava(de) nõuete ja võimalustega.
- **Psühholoog** (Hariduse Tugiteenuste Keskus) hindab lapse vaimset arengut ning seda mõjutavaid tegureid. Oskab anda nõu suhtlemis- ja käitumisprobleemide korral, selgitab välja lapse vajadused, võimed ning nõustab vanemat, kuidas lapse arengule kaasa aidata.

Lapse toetamine koosneb tegevustest, mille võib jaotada **nelja järjestikku toimuvasse etappi**.

1 Toetamine eeldab vajaduse märkamist.

2 Sellele järgneb probleemi täpsem kaardistamine ning hindamine.

3 Kogutud info põhjal saab valida sobiva sekkumise lasteaias.

4 Analüüsimise tulemusel selgub, kas sekkumine on andnud soovitud tulemuse, kas peab pöörduma tagasi mõnda eelnevasse etappi, kas peaks jätkama valitud sekkumisega või on vajalik väline sekkumine.

VISIOON

1. MÄRKAMINE

Õpetaja, tugispetsialist või lapsevanem märkab, et lapse oskused ja teadmised ei vasta vanusele või tema käitumine on iseäralik.

KOOSTÖÖ

- Rühmaõpetajad konsulteerivad logopeedi-eripedagoogi-psühholoogi-HEVKOGA
- Tugispetsialistid (eripedagoog, logopeed) viivad rühmades läbi laste nn. sõeluuringu (rühmavaatlusena) 2 X õppeaastas.

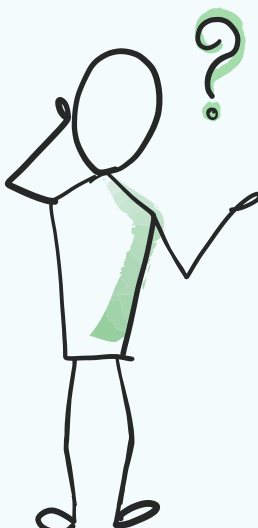

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

Õpetaja, tugispetsialisti infovahetus (vestlus) lapsevanemaga.

DOKUMENTEERIMINE

- Rühma koondleht tuge vajavate laste andmetega – rühmaõpetaja märgib koondlehele oma rühma laste erisused (võimalusel ELIISIS)

2. KAARDISTAMINE-HINDAMINE

Eesmärgipärane info kogumine ja selle info tõlgendamine

Lasteaial on moodustatud TUGIGRUPP (raskemate/keerulisemate laste toetamiseks): tuge vajava lapse rühma õpetajad - tugispetsialistid - HEVKO - õppejuht

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

- Tugispetsialisti- lapsevanema koostöökohtumised. Kohtumise lepitab kokku tugispetsialist.
- Õpetaja infovahetus (vestlused) lapsevanemaga.
- Tugigrupi koostöökohtumised lapsevanemaga. (Lapsevanema kaasatus-nõupidamine). Nõupidamise käigus jagatakse vastastikku nägemust lapse probleemist ja selle leevendamise või ületamise võimalustest. Kokkulepped protokollitakse. Kohtumise lepitab kokku HEVKO.

TEGEVUSED, MIS TUGINEVAD MEESKONNATÖÖLE JA TOETAVAD TÖÖ KAARDISTAMISE-HINDAMISE ETAPIS

Keerulisematel juhtudel, kui ilmneb kombineeritud toe vajadus korraldatakse lapsel pedagoogilis-psühholoogiline hindamine. Fookuses on laps, teda ümbritsev keskkond ja nende vastastikmõju. Pedagoogilis-psühholoogiline hindamisel kasutatakse erinevaid meetodeid: vaatlust, testimist ja mittemformaalseid hindamisprotseduure (nt. standardiseerimata testid, tulemuspõhised ülesanded).

- Hindamise tulemused ja tähelepanekud kantakse **lapse individuaalsuse kaardile (ELIISIS)**, mis vajadusel edastatakse lasteaia välistele spetsialistidele. Edastab HEVKO.

Probleemse tegevuse või käitumise vaatlamine rühmas. Täidetakse vaatlusleht.

KOOSTÖÖ MEESKONNAGA

- Rühmapõhised tugigrupi koostöökohtumised. Nõupidamine, tegevuste jagamine, kokkulepped.
- Tugispetsialistide omavahelised koostöökohtumised 1 kord kalendrikuus. Kokkulepped protokollitakse.

Kaardistamise käigus võib selguda lapse spetsiifilise hindamisvajadus või lisauuringute tegemine, milleks on vaja kaasata teisi tugispetsialiste või partnereid väljastpoolt lasteada.

KOOSTÖÖ LASTEAIA VÄLISTE SPETSIALISTIDEGA

- **Hariduse Tugiteenuste Keskus** – keskuse spetsialistid pakuvad psühholoogilist, eripedagoogilist, logopeedilist ja sotsiaalpedagoogilist nõustamist. Töötajad nõustavad ning konsulteerivad ka haridusasutuste töötajaid.
- **Haridus- ja Noorteameti Rajaleidja** – tegutsevad psühholoogid, logopeedid, eripedagoogid ja sotsiaalpedagoogid, kes selgitavad nõustamise käigus välja lapse õppimise või käitumisega seotud raskused ning võimalused tema arengu ja toimetuleku toetamiseks.
 - Kui nõustamise käigus selgub, et lapsele sobiva haridustee korraldamiseks on vaja ametlikku otsust ehk haldusakti, siis sellise otsuse teeb lapsevanema taotluse alusel Rajaleidja kooliväline nõustamismeeskond. Otsus on lapsevanemale soovituslik, kuid kui vanem avaldab soovi otsust rakendada, siis lasteaiale ja pidajale kohustuslik.
- **KOV lastekaitseteenistus** – teenistus pakub peredele tuge laste kasvatamisel
- **Perearstid** – lapsevanem pöördub perearstile, et saada lapsele suunamine eriarstile (nt. neuroloogile).

Kui laps läbib ka meditsiinilise hindamise, siis võib meditsiiniline hindamine lõppeda diagnoosi panekuga. Pedagoogilises kontekstis ei ole diagnoos kõige olulisem. Sõltumata diagnoosi olemasolust või selle puudumisest peab lapsi ikkagi õpetama nende individuaalsust arvestades. Seega on ennekõike oluline mõista, mis tasemel lapse oskused-teadmised on ja mis on veel olulised asjaolud, mis tavaviisil õppimist-õpetamist segavad. Diagnoosist on kasu sedavõrd, et see annab õpetajale kindluse lapse probleemi olemuse suhtes ja aitab valida sobilikke õpetamismeetodeid.

DOKUMENTEERIMINE

- Probleemse tegevuse või käitumise vaatlusleht – koordineerib HEVKO.
- Lapse individuaalsuse kaart (ELIISIS – lasteaia poolt koostatud) – koordineerib HEVKO.
- Lapse kõne arengu hindamise ja jälgimise kaart (kõne arengu hiiustusega lapsed, arengulise kõnepuuduga lapsed, mitte eesti kodukeelega lapsed) (ELIISIS – lasteaia poolt koostatud) – täidab logopeed.
- Kaardistamise etapis läbi viidud tegevused (Tabeli leht) – täidab HEVKO. Hiljem saab tabelit kasutada ülevaatenähtuna tehtud tegevustest ja meeskonnatöö analüüsiks.
- Täiendavat tuge vajavate laste koondtabel drives (lapse nimi, toe vajadus, rakendatud tugimeede) – koordineerib HEVKO

3. SEKKUMINE

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

- Tugispetsialisti- lapsevanema koostöökohtumised. Lapsevanema nõustamine/jõustamine. Kohtumise lepitab kokku tugispetsialist
 - **Mõnikord vajavad lapsevanemad ise tuge, et toime tulla väljakutsetega**, mis lapse kasvatamisel ilmnevad. Lapsevanematele on lisaks abiks vanemlusprogrammid ja koolitused (nt vanemlusprogramm „Imelised aastad“ või veebileht <https://tarkvanem.ee/>). Vajadusel kohaliku omavalitsuse spetsialisti kaasamine.
- **Lasteaia tugigrupi koostöökohtumine lapsevanemaga.** Pere kaasamine lapse käitumise muutmisesse. Kokkulepped protokollitakse.

Sekkumise etapis läbiviidavad võimalikud tegevused

- Lapsele, kellel on kohanemiskursusi või tekib mahajäämus eeldatavate arengu tulemuste saavutamisel, pakub lasteäed **üldist tuge**.
- Koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul rakendab lasteäed **tõhustatud tuge või erituge**. Sellisel juhul käsitatakse last haridusliku erivajadusega lapsena. Koolivälise nõustamismeeskonna soovitus ei ole eritoe või tõhustatud toe rakendamiseks nõutav, kui lapsel on diagnoositud mõni kõrvalabi vajadust põhjustav tervises seisund ja tuvastatud puude raskusaste.

- Tugispetsialisti (logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi) toe rakendamine (maht, kestus)
- Õppe individualiseerimine – diferentseerimine – täiendav juhendamine või motiveerimine õppetegevustes. (Õpetaja abi kaasamine rühmas).
- Füüsilise keskkonna kohandamine – rahunemisnurk jms.
- Mõni rühmapõhine sekkumine (arutelud, täiendav sotsiaalse oskuste õppe pakkumine, sekkumismetoodika rakendamine, nt. Kiusamisest vabaks, Samm-sammult)
- Individuaalse arenduskava rakendamine – vajadusel koostavad rühma õpetajad koostöös tugispetsialistide ja vanemaga lapsele individuaalse arenduskava
- Tugikava rakendamine käitumiskursustega lapse toetamiseks igapäevases lasteaia keskkonnas.
- Erivajadustega laste ja tavapärase arenguga laste suhtarvu korrigeerimine rühmas – võimalusel erivajadusega lapse ümberpaigutamine teise rühma (kui neid on ühes rühmas mitu).
- Võimalusel väiksema rühma moodustamine sobiva suurusega rühma moodustamisel järgitakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitusi.
- Võimalusel tugiisiku rakendamine rühmas

KOOSTÖÖ MEESKONNAS

- Tugispetsialistide omavahelised koostöökohtumised 1 kord kalendrikuus.
- Tugigrupi koostöökohtumised vastavalt vajadusele.
- Õpetaja toetamine läbi juhendamise ja/või nõustamise.
 - Õpetaja juhendamine/nõustamine tugispetsialisti või koostööpartnerite poolt.
 - Kolleegile toe pakkumine (sh kovisioon, mentorlus)
- Õpetajate järjepidev koolitamine erivajadusega lapse toetamiseks

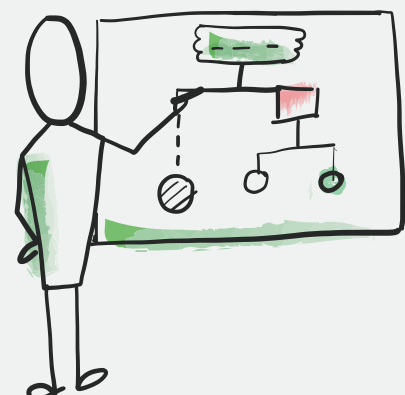
Õpetaja teadmistest ja hoiakutest sõltub see, kuidas õpetaja tuleb toime õpetamisega kaasavas keskkonnas.

DOKUMENTEERIMINE

- **Nõusolekuleht lapsevanemale** (paberikandjal) – koordineerivad tugispetsialistid ise
- **Tugispetsialistide sissekanded** ELIIS rühmapäevikus lapse nime juures
- **Individuaalne arenduskava lapsele** (koostab tugigrupp) – HEVKO.
- **Tabeli leht**. Sekkumise etapis läbi viidud tegevused – HEVKO.
- HEVKO kannab osutatud tugiteenuste kohta andmed infosüsteemi ARNO
- **Nõusoleku leht** lapse arengut puudutava info edastamiseks põhikooli üleminekukul
- Probleemse käitumise tugikava

4. ANALÜÜS

Analüüsimise tulemusel selgub, kas sekkumine on andnud soovitud tulemuse, kas peab pöörduma tagasi mõnda eelnevasse etappi, kas peaks jätkama valitud sekkumisega või on vajalik väline sekkumine.

- Kui lasteaia tagatud tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, teeb HEVKO vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole.
- Vähemalt korra õppeaastas ja juhul, kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppemas, hindab HEVKO koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega soovitatud toe rakendamise mõju ning teeb direktorile ettepanekud edasiseks tegevuseks.

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA:

Lasteaia tugigrupi koostöökohtumine lapsevanemaga, et koos toimuvat analüüsida ja otsustada, kas valitud tee on sobiv või vajab lähenemine muutmist. Lepitakse kokku edasistes tegevustes.

DOKUMENTEERIMINE

- Täiendavat tuge vajavate laste koondtabel (drives) – tulemuste osa täitmine – koordineerib HEVKO.
- Individuaalse arenduskava kokkuvõte – kas kõik planeeritud tegevused on läbi viidud. Kas eelnevalt seatud eesmärk(id) on saavutatud? Mis õnnestus ja mis takistas eesmärgi saavutamist. Milline on järeldus, mis vajab muutmist?
- Probleemse käitumise tugikava kokkuvõte

Kasutatud abimaterjal

Koolitöötajaid lapsi ja lapsevanemaid toetav süsteemne lähenemine haridusasutuses Haridus- ja Noorteamet

